

ПРЕДАНОСТ КЪМ БЪЛГАРСКОТО ОБРАЗОВАНИЕ. КИРИЛКА ДЕМИРЕВА НА 75 ГОДИНИ

Доц. д.ф.н. Огняна Георгиева-Тенева
Нов български университет

Юбилеят на Кирилка Демирева е повод да проследим нейния професионален път, да „съберем“ плодовете му дотук и да ги оценим по достойнство.

Просветителската си мисия Кирилка Демирева започва в Харманли, където е назначена за учителка в гимназия „Неофит Рилски“. „Десетте години в харманлийската гимназия бяха време на професионално и личностно утвърждаване“, си спомня Кирилка Демирева (Demireva 2018, p. 209). Това е период на вдъхновена работа в клас, но и на допълнителна, неординерна дейност, която извежда учениците в едно по-широко духовно пространство – интересни срещи с филмови актьори и режисьори, с поети и писатели. Една такава среща, тази с Генчо Стоев, дава началото на дълго интелектуално приятелство, за което географията е без значение. Както впрочем е без значение за търсенията на ума и жаждата за доброто и красивото в света на изкуствата. А те съпровождат Кирилка Демирева навсякъде и по всяко време.

Но ако се придържам към хронологията в професионалния ѝ живот, следва да се насоча към нейното преместване от малкото южно градче в Хасково. Там Кирилка Демирева става експерт по български език и литература. Оттогава е и моето познанство с нея, защото често присъствах на различни форуми на българистичната колегия, ръководеща обучението в средното училище. В паметта ми се е запечатил съчетанието на крехка фигурка и силно слово – изказванията на Кирилка Демирева при различните обсъждания бяха целенасочени, провокативни, подплатени със стабилни филологически и методически познания, с отлично ориентиране в образователната ситуация, което ѝ позволяваше да прави рационални предложения и да търси решение на сложни въпроси. Авторитетът ѝ сред експертите от страната беше несъмнен. Той се подплатяваше и от публикациите ѝ в сп. „Български език и литература“ и в други периодични издания, проблематизиращи образованието и методиката, както и от придобитите дипломи за клас-квалификация. Кирилка Демирева

до ден-дневен олицетворява това, което сега е модерно да се нарича *lifelong learning* – учене през целия живот. Учене, но и преподаване, или по-добре – пре-подаване, също през целия живот. Тя е от онези експерти, които не просто контролират и пишат доклади, а са медиуми на знания, вдъхновители на търсачество. През 17-те години работа като експерт в хасковския инспекторат по образование Кирилка Демирева продължава да отваря за учителите в региона нови полета за професионално усъвършенстване чрез организиране на разнообразни по теми методически срещи. Особено плодотворни и запомнящи се са срещите с представители на филологическата и методическата мисъл, като тези с Розалия Ликова, Валери Стефанов, Добрин Добрев, Кирил Димчев, Милена Васева, Невена Матеева, Пенка Гарушева, София Филипова и др. Вписва се и в културния живот на Хасково най-вече с представяне на младите творци по време на литературните празници „Южна пролет“. Едно истинско духовно водачество – именно водачество, а не наставничество!

Всичко това е и основанието Кирилка Демирева да бъде поканена за експерт по български език и литература в МОН. Това става в средата на 1990-те години – едно сложно, движено от различни идейни ветрове време, в което средното образование у нас постепенно се разделя с догми и вкостенели канони и търси новите си форми във водовъртежа на промените. Идва период на писане на образователни концепции, на остри дискусии и разноречиви прения, на нови прочити, на създаване на нови учебни програми и учебници. Участието на Кирилка Демирева в тези процеси доказва професионален стабилитет, но и умение (нека не забравяме, че коренът на тази дума е „ум“) да чете знаците на времето. Устоите ѝ са в постоянното разширяване на хуманитарния хоризонт, в способността да преосмисля натрупаното знание и да го развива. Диалогична, но и разискваща и изискваща – винаги с позиция, Кирилка Демирева открива проблемни възли и търси начини да ги развързва.

Зрелите си професионални години тя посвещава на обучението по български език и литература на бесарабските българи в Молдова. Филологическата култура и методическият опит правят деветте години работа в Кишинев изключително полезни за утвърждаването на Българския теоретичен лицей „Васил Левски“ като образователна институция. За това училище Кирилка Демирева пише: „Просветно огнище, съградено с много любов от родители и учители, от цялата българска общност в града“ (Demireva 2018, p. 226). С подкрепата на министерството на образованието в Молдова и с енергията на работещата в него експерт Татяна Стоянова, която има български корен, става възможно българското етническо малцинство там да изучава български език с часове в задължителната програма и да има свои учебници по български език и по литература. Кирилка Демирева изработва идеен проект за методическа и речево-тематична структура на учебниците за ученици от III до XII клас и е съавтор във всеки от тях. От 1999 г до 2023 г. учебниците са преиздавани

няколко пъти и винаги са обновявани в съответствие с актуалните за момента образователни стандарти. Това е едно изключително стойностно дело с принос за потомците на българите, емигрирали в земите на днешна Молдова по време на руско-турските войни в края на XVIII век. Спускането в дълбоките води на обучението по български език и литература в Молдова позволява на Кирилка Демирева да напише проникновени статии за неговите особености, както и да участва с доклади в конференции, посветени на тези проблеми.

„Молдовската“ линия в културностроителната активност на Кирилка Демирева продължава и днес чрез Културно-просветното дружество за връзки с бесарабските и таврийските българи „Родолюбец“ и чрез ключовата ѝ роля при издаването на алманах „Родолюбец“.

През последните години Кирилка Демирева все по-често се изявява и като литературен критик. Нейни публикации в „Литернет“, „Словото днес“, „Литературен свят“, „Пламяк“ четат през мрежа от културологични понятия творби на Георги Николов, Нико Стоянов, Димитър Пейчев, Таня Танасова-Тодорова, Георги Барбаров, Малешкова/Куртев, Райна Манджукова и др. и изследват специфичното в художествената чувствителност на всеки от тях. Сред последните ѝ анализационни проникновения е статията, посветена на романовия епос „Биография на мъртвия век“ от Симеон Янев. Скромно определена като „Читателски наблюдения“, разработката прониква в сложната образна система на творбата. Знак за стойността на това проучване е поместването му в началото на престижния сборник със статии в чест на 80-годишнината на известния наш университетски преподавател, литературовед и белетрист (Demireva 2022, pp.101 – 115).

75-годишнината на Кирилка Демирева е повод не само за проследяване на извършеното от нея дотук, а и за пожелания за следващи творчески изяви. Честит юбилей! Здраве и все същото вдъхновение!

ЛИТЕРАТУРА

ДЕМИРЕВА, К., 2018. *Брод през годините*. Кишинев.

ДЕМИРЕВА, К., 2022. За романовия епос „Биография на мъртвия век“. Читателски наблюдения. В: *Литературата като съдба*. София: УИ „Св. Климент Охридски“.

REFERENCES

DEMIREVA, K., 2018. *Brod prez godinite*. Kishinev.

DEMIREVA, K., 2022. Za romanoviia epos „Biografiia na myrtviiia vek“. Chitatelski nabliudeniia. V: *Literaturata kato sydba*. Sofia: Sv. Kliment Ohridski.

**DEVOTION TO BULGARIAN EDUCATION.
KIRILKA DEMIREVA AT 75**

✉ **DSc. Ogniana Georgieva-Teneva, Assoc. Prof.**

ORCID iD: 0000-0002-9219-0416

New Bulgarian University

21, Montevideo

Sofia, Bulgaria

E-mail: ognyana_georgieva@abv.b